

A BIRÓ ELŐTT.

Varga Biró Mártonné asszony az Úr színe előtt állott. Már mint csupán csak a lelke. A teste ott feküdt a Nagytatrang partján csuronvizesen, ahogy az ura hosszas viaskodás után egy mély gübéből kivonszolta. Az embere mellette térdelt, rázta, költögette. A háború végén szanitécnek osztották be s ott kitapasztalta, hogyan kell az emberbe az elszálló lelket visszacsalogatni s ha már félig-meddig visszatért, hogyan kell belerázni, hogy az egykönnyen ki ne szaladhasson belőle.

A lélek pedig, a Varga Biró Mártonné lelke, az Úr színe előtt állott és vádolt. Kemény, keserű szavakkal szórta a vádat az emberére. A bíró szelíden kérdezte tőle:

— Miért cselekedted ezt, fiam?

Ő zokogva borult a bíró lábai elé s keserősége árját kiöntötte a Mindentudó előtt:

— Nem bírtam már tovább, — panaszkolt. — Mikor utoljára megvert, megfogadtam, ha még egyszer felemeli rám a kezét, véget vetek az életemnek. Most villával jött rám, nem tehettem mást. Nekiszaladtam a megáradt patakknak.

Szavait elfojtotta a zokogás, de hogy a bíró jóságos kezét a fején érezte, összeszedte magát s elkezdte élete szomorú történetét.

— Hogy is volt csak?

— Szerettem az uramat. Édesanyám váltigmondta, hogy ne menjek ehhez az emberhez, mert hirtelenharagú, keményszavú, nehézkező ember. Én hozzámentem, mert szerettem. Hittem, hogy a kedvemért erőt vesz magán ő is és rendes, jó emberré válik. De már harmadnap elkezdődött a baj. Tehenet vettünk a brassai sokadalomban. Mondtam, hogy ne a pirosat vegyük meg, hanem a tarkát. A tarka jóállású, telttőgyű. Olcsóbb is lett volna, mint a másik. Ő mégis a pirosat vette meg, pedig az drágább volt. De hát fiatal volt s azt mondta: asszonyba is a fiatal szereti. A tarka már 15 éves, nem kellene neki, ha ingyen adnák se. Hát megvette a pirosat.

Feszült a tőgye annak is. Hogy hazaértünk, meg akarom fejni. Hát rúg. Adok neki korpás pityókát, nem használ: rúg. Az uram szól hozzá, simogatja a nyakát, vakarja a szarva tövit: rúg.

Mégis csak jobb lett volna a tarka, gondoltam magamban, de nem szóltam semmit. Ő is azt gondolhatta, amikor rám nézett. Láttam, kitaláltam a gondolatát. Másnap megint nem boldogultunk. Akkor már táncolt is a piros, aztán engemet is felborított. Nem állhattam meg, hogy ki ne mondjam: — Látja, miért nem vette meg azt a tarkát? Csak ennyit mondtam. Ő nem szólott semmit, de az arca nagyon haragos volt. Alig mertem ránézni. Harmadnap a piros már a szarvával is hadonászott. Lecsaptam a sajtárt: — Ha megvette, fejje maga, én nem fejem többet. Azzal otthagytam. Neki bot volt a kezében. A tiszta szobába is be-

hallatszott, hogy ütötte a szerencsétlen, oktalan állatot s káromkodott hozzá. Nem bírtam hallgatni. Sírva rimáncodtam, hogy ne üsse tovább. De nem hallgatott rám. Verte, egyre verte, amíg a bot eltörött. Akkor abbahagyta s elrohant hazulról. Egyenesen a mézáróshoz. Eladta a pirostat 20 forint kárral. Másik 20 forintot meg elmulatott. Éjfélután vetődött haza. Részeg volt, mint a boroshordó. Meg akart ölelni: én elhárítottam. Erőszakkal megcsókolta az arcom: én lemosakodtam. Nem hagyott békét: én meglóditottam úgy, hogy majd felbukott. Akkor újra elment. Másnap estig ivott. Mire hazakerült, egy krajcár sem maradt a lajbizsebében. Mikor összeszidtam, még neki állt feljebb s hogy nem hagytam magam, még arcul is ütött a nehéz kezével . . .

Ott kellett volna hagyni rögtön. De nem bírtam eljönni. Valami ott tartott. Szégyeltem elválni. Az édesanyámat sem akartam búsítani. Meg aztán szerettem, igazán szerettem. De többet nem tudtam elfeledni, amit tett. Igaz, nem is nagyon kérlelt. Dacos volt és konok. Nem mutatta ki, hogy megbánta hibáját. Ha figyelmeztettem, mindjárt ingerült lett, nem tudta, mit csinál. Tört, zúzott és rontott, kiabált, ordított; huszonkétszer vert meg, huszonkétszer vert meg.

Zokogásba tört ki, s hogy kisértette magát, megint csak megszólalt:

— Nem bírtam már tovább. Nem is volt már házaselet a mi életünk. Ha egy kutyát meg macskát összekötnek, azok élnek olyan életet, amilyent mi élünk. Annnyira ellenkező módon gondolkoztunk, hogy még véletlenségből sem értettünk egyet. Aztán a legkisebb dologból is nagy veszekedés kerekedett. Sohasem engedett. Ment mindig a maga feje után, csak azért is. Aztán, ha elragadtatta magát, akkor borzasztó volt.

Most is egy haszontalanságon kaptunk össze. Szénacsinalás volt. Ő kaszálni akart. Azt mondtam, előbb teregessük szét a boglyákat, nagyon megáztak, csak úgy csurgott belőlük a víz. Az volt a sürgősebb. Ő nem tágitott. Szóból szó lett, aztán veszekedés. Előkerült minden: a piros tehén is. Akkor hozzám ütött. Ha nem ugrok félre, ott halok meg. Nem akartam, hogy börtönbe kerüljön, inkább én végzek magammal. Beugrottam a megáradt patakba. Tehozzád menekültem igazságos bíró, ítélj felette és ítélje felettem is. A zokogás újra elfogta és sokáig rázta. Amikor kissé lecsendesedett, a bíró felemelte, a szeme közé nézett s szelíd, jóságos hangon így szólt:

— Csakugyan sokat szenvedtél gyermekem. Tiszta, hű szívet, szeretetet vittél magaddal, nem érdemelted meg a durva bánásmódot. De egyben azért te is hibáztál: szeretted, nagyon szeretted az uradat, de mégsem szeretted eléggé! Ha megbántott, ha vétkezett ellened, sohasem bocsátottad meg neki, hanem rovást rovás után tettél. Nézd, itt áll mind. S ez a sok rovás téged is vádol. A szeretet mindent megbocsát, te semmit se bocsátottál meg. Gondolj vissza az életedre. Gondold meg, hogy mi lett volna abból a hirtelenharagú, keménybeszédű, nehézkező emberből, ha botlásait nem hányod folyton a szemére, ha megbocsátod és elfelejted mindazt, amit ellened cselekedett. Hogy tért volna hozzád megszegyenülten, hogy hordozott volna a kezén, milyen boldog életed lett volna.

Ismerem én az én szolgálmat is. A durva külső alatt gyermekszív lakik. Kemény, konokfejű, de olyan, mint a vaj. Csak te vagy az oka, ha erőszakkal elfojtja magában a szépet és a jót. Te vagy a hibás, ha meg-

keményíti magát és nem engedi, hogy a gyöngédség úrrá legyen felette. Hogy az ivásnak adta magát s a kocsmának lett a lakója, az a te bűnöd és ha egyszer idejön — mert idejön ő is —, téged vádol majd elrontott életéért. Mondd, mit felelsz akkor?

Az asszony hallgatott. Visszagondolt azokra a csúnya jelenetekre, amelyek közöttük lezajlottak. És látta, hogy az ölelésre induló kezek mint merevedtek csontos buzogányokká, a szelíd, kérlelő hangon induló szavak rémes mennydörgéssé. Furdaló kételyek szállották meg: talán másképen kellett volna... A vádló lassankint vádlott lett s igazságot kereső szemeit szégyenkezve sütötte le.

A bíró jól látta, mi történik az előtte álló lélek bensejében. Mint kisgyermeket, magához vont a és úgy súgta a fülébe:

— Akarsz-e vezekelni? Akarod-e jóvátenni, amit elrontottál? Le akarsz-e ereszkedni a szeretet szent, titkos mélyébe, ahol a megbocsátás terem? ... Akarsz-e teljes, tökéletes lenni? Eredj vissza a földre!

A lélek még küzdött magával, de a bíró az ajtóhoz vezette, s lemutatott a földre. Ott látta az emberét, amint kétségbeesett erőlködéssel emelget és élesztget egy élettelen, lucskos tetemet. Aztán megismerte a piros kendőt is, hogy az övé. Remegve, tétovázva indult.

A bíró ott állott mögötte, szelíden tuszkolta előre. Eredj vezekelni. Ne felejtsd el: meg kell bocsátanod! Majd meglátod, mily szép így az élet.

Varga Bíró Márton örömeiben nagyot kiáltott, amikor felesége felnyitotta a szemét. Hát mégis csak meghallgatott a jóságos Isten! De nem is bántalak én egy szóval sem többet, csakhogy még egyszer visszajöttél s jóvátéhetem, amit hibáztam... Az asszony szelíden mosolygott reá s erőtlen kezét urának a reszkető, kérges tenyerébe tette.

Odafentről a bíró lemosolygott.

Nikodemusz Károly.

SZERENÁD.

*A lomb egymáson áthajolt.
A kis padon kilestük halk neszt,
Mert néha nem titok a lomb-beszéd...
Ezüst sugárt szitált a hold.
A lomb-szitán a fényszilánk,
Mint csipkekendő hullt le ránk.*

*Incselkedőn a fürge szél
A csipkekendőt megcibálta.
Mint millió ezüst bogárka
Futott a fény a fübe szét.
A gyöngye harmat gyáva gyöngye
Megreszketett a fényzönbe...
— Lebegve szállt a légen át
Szelíd szerelmi szerenád...*

Réz Gyula.